HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

קף מדכרת. לית מתנהגת: **שיכנסה.** הסכינות: **שלי ושלנס שלה הוא.** תורה שלמדתי אני ושלמדתם אתם על ידה הוא: **שקל מנת.** כלי זיין כמילו בת להלחם: **תיטרוד.** בחותה מריבה: **לא מר לימפסיק ולא מר לימפסיק.** לא תלכו סעודת יום הכפורים שמפסיקין בה תכילה להתענות. סעודה תמרונה של ערב ט' בתב ויום"כ קרי סעודה המפסקת שמפסיקים בה במס' תענית (דף ג.): **מתני' המורדת על בעלה.** בגמ' מפרש ממאי: **טרפעיקין.** בגמרא[ט] מפרש: **עד לדי לפוכסה.** ואמר לך נותן לה גט ויוצאה בלא כתובה לבל תהיו מצפה להפסק על הנכסים שנפלו לה מבית חמיה ולהפסידה ממנה: **שלשה דינרים.** בגמרא[י] מפרש מאי שנא הוא מינה דילה: **גמ' נאמר חייבי ן.** דהיינו תחת מלאכה: **והאמר רב יוסף.** ומתניתין מוסיפין תנן ואינו מוסיף לגלגל: **ולאו חימנוכי ניה נעי.** שמא יחזור בו ובתוך זמן שלנו נמלכין בו ומחזירין עליו שיחזור בו מוסיפין על כתובתה: **לחם לי.** כולן שוות בתורת מרד ואפילו שהיה נדה או חולה והיא מורדת: **אלוסה.** שאמרה לא אתבע: ה"ג **בשלמא למ"ד מפשמים שפיר הלא למ"ד משום מלאכה חולה גם משום מלאכה היא.** בשלמא למ"ד מפשמים היא אינו דומה מי שיש לו פת בסלו לי שאין לו פת בסלו כו' כדלקמן הלא למאן דאמר כו': הלא

קא מדברת אלמנות חיים אמרה ליה אי לדידי צייתת יתיב תרי סרי שני אחריני אמר ברשות קא עבידנא הדר אזיל ויתיב תרי סרי שני אחריני בבי רב כי אתא אייתי בהדיה עשרין וארבעה אלפי תלמידי שמעה דביתהו הות קא נפקא לאפיה אמרו לה שיבבתא שאילי מאני לבוש ואיכסאי אמרה להו [י]יודע צדיק נפש בהמתו כי ממיא לגביה נפלה על אפה קא מנשקא ליה לכרעיה הוו קא מדחפי לה שמעיה אמר להו שבקוה שלי ושלכם שלה הוא שמע אבוה דאתא גברא רבה למתא אמר איזיל לגביה אפשר דמפר נדראי אתא לגביה א"ל אדעתא דגברא רבה מי נדרת א"ל אפילו פרק אחד ואפי' הלכה אחת אמר ליה אנא הוא נפל על אפיה ונשקיה על כרעיה ויהיב ליה פלגא ממוניה ברתיה דר"ע עבדא ליה לבן עזאי הכי והיינו דאמרי אינשי רחילא בתר רחילא אזלא כעובדי אמה כך עובדי ברתא רב יוסף בריה דרבא שדריה אבוהי לבי רב לקמיה דרב יוסף פסקו ליה שית שני כי הוה תלת שני מטא מעלי יומא דכפורי אמר איזיל ואיחזינהו לאינשי ביתי שמע אבוהי שקל מנא ונפק לאפיה אמר ליה [כ]זונתך נזכרת איכא דאמרי אמר ליה יונתך נזכרת איטרוד לא מר איפסיק ולא מר איפסיק: **מתני'** המורדת על בעלה פוחתין לה מכתובתה [כ]שבעה דינרין בשבת ר' יהודה אומר שבעה טרפעיקין עד מתי הוא פוחת עד כנגד כתובתה ר' יוסי אומר לעולם הוא פוחת [ג]והולך עד שאם תפול לה ירושה ממקום אחר גובה הימנה וכן המורד על אשתו [א]מוסיפין על כתובתה שלשה דינרין בשבת ר' יהודה אומר שלשה טרפעיקין: **גמ'** מורדת ממאי רב הונא אמר [ב]מתשמיש המטה ר' יוסי ברבי חנינא אמר ממלאכה תנן וכן המורד על אשתו בשלמא למ"ד מתשמיש לחיי אלא למאן דאמר ממלאכה מי משועבד הא אין באומר איני זן ואיני מפרנס [ד]והאמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה ולאו לאמלוכי ביה בעי: מיתבי [ה]אחת לי ארוסה ונשואה ואפי' נדה ואפילו חולה [ו]ואפי' שומרת יבם [ז](בשלמא למאן דאמר ממלאכה שפיר אלא למאן דאמר מתשמיש נדה בת תשמיש היא אמר לך [ח]אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו איכא דאמרי) בשלמא למאן דאמר מתשמיש [ט]היינו דקתני חולה אלא

אדעתא דגברא רבה מי נדרת. וא"ת והלא מלוך לפתוח בנולד לתמרינן בנדרים (דף סה.) כילד תמר קונס שמיני נהנה לפלוני ועשה סופר כו' וי"ל דהכא לא מצינ נולד כיון שהלך לבי רב דרך הוא בהולך ללמוד שנעשה לדם גדול לי נמי כגון דתלה נדרו בדבר שפירש שנעשה שנדל על דעת לא לא יעשה סופר שנדל על דעת לא הוה נולד כדמתני בפרק קדר לעיל (שם דף סה.) קונס שמיני נוסף את פלונית שמיני לע ממרו לו מת לו עשה תשובה כו' ופריך נגמ' מת נולד הוא וה"ה עשה תשובה ומשני אמר רב הונא בעשה כתולה נדרו בדבר ורבי יוחנן דמשני התם בענין אחר לאו מקום לפלוג אתולה נדרו בדבר אלא לא תשיב ליה כתולה נדרו בדבר: **ברתיה** דר' עקיבא **עבדא ליה לבן עזאי הכי.** וא"ת והא פ' קמא דסוטה (דף ד:) פריך והא אימא בן עזאי אלא לא נשיב ולהתוא ליעבד דמשני נשיב ופירש אחי שפיר ויש לומר דמע"ג דקאמר הכא דעבדא כי לבן עזאי מ"מ לא נשתה אלא בתלמיד: **פוחתין** לה ז' דינרין. בירושלמי מפרש כנגד שבע מלאכות שהאשה עושה לבעלה וגבי המורד דמוסיפין שלשה דינרין מפרש כנגד שהאשה כשותה ועומדת והש"ס שלנו (ג) אין סובר כן דהא בעי בגמרא מה בין מורד למורדת ומפרש טעמא מאחרינ': **רב הונא אמר מתשמיש.** אבל ממלאכה לא הוה מורדת דרב הונא לטעמיה דאמר לעיל (דף נח:) יכולה אשה שתאמר לבעלה אי איני יכולה איני ניזונית ואיני עושה ול' יוסי בר חנינא כבר כר"ל ולימא למימר דקסבר כרב הונא דאמר שיכולה אשה שתאמר לבעלה כו' ומורדת ממלאכה היינו מזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו דמסתברא דחייבת אפילו אמרה איני ניזונית ואיני עושה מידי דהוה מיושבת בקתדרא דחייבת בהן דאין נראה שאשה מורדת אלא מהמלאכות המפורשות בתמני' ועוד מדקאמר בסמוך חולה אם מלאכה היא ואומן מלאכות אפילו חולה יכולה לעשות דאינה חולה כל כך כיון שיכולה לסבול תשמיש ואי הוה אמרינן דכי

מלא

קא מדברת אלמנות חיים אמרה ליה אי לדידי צייתת יתיב תרי סרי שני אחריני אמר ברשות קא עבידנא הדר אזיל ויתיב תרי סרי שני אחריני בבי רב כי אתא אייתי בהדיה עשרין וארבעה אלפי תלמידי שמעה דביתהו הות קא נפקא לאפיה אמרו לה שיבבתא שאילי מאני לבוש ואיכסאי אמרה להו [י]יודע צדיק נפש בהמתו כי ממיא לגביה נפלה על אפה קא מנשקא ליה לכרעיה הוו קא מדחפי לה שמעיה אמר להו שבקוה שלי ושלכם שלה הוא שמע אבוה דאתא גברא רבה למתא אמר איזיל לגביה אפשר דמפר נדראי אתא לגביה א"ל אדעתא דגברא רבה מי נדרת א"ל אפילו פרק אחד ואפי' הלכה אחת אמר ליה אנא הוא נפל על אפיה ונשקיה על כרעיה ויהיב ליה פלגא ממוניה ברתיה דר"ע עבדא ליה לבן עזאי הכי והיינו דאמרי אינשי רחילא בתר רחילא אזלא כעובדי אמה כך עובדי ברתא רב יוסף בריה דרבא שדריה אבוהי לבי רב לקמיה דרב יוסף פסקו ליה שית שני כי הוה תלת שני מטא מעלי יומא דכפורי אמר איזיל ואיחזינהו לאינשי ביתי שמע אבוהי שקל מנא ונפק לאפיה אמר ליה [כ]זונתך נזכרת איכא דאמרי אמר ליה יונתך נזכרת איטרוד לא מר איפסיק ולא מר איפסיק: **מתני'** המורדת על בעלה פוחתין לה מכתובתה [כ]שבעה דינרין בשבת ר' יהודה אומר שבעה טרפעיקין עד מתי הוא פוחת עד כנגד כתובתה ר' יוסי אומר לעולם הוא פוחת [ג]והולך עד שאם תפול לה ירושה ממקום אחר גובה הימנה וכן המורד על אשתו [א]מוסיפין על כתובתה שלשה דינרין בשבת ר' יהודה אומר שלשה טרפעיקין: **גמ'** מורדת ממאי רב הונא אמר [ב]מתשמיש המטה ר' יוסי ברבי חנינא אמר ממלאכה תנן וכן המורד על אשתו בשלמא למ"ד מתשמיש לחיי אלא למאן דאמר ממלאכה מי משועבד הא אין באומר איני זן ואיני מפרנס [ד]והאמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה ולאו לאמלוכי ביה בעי: מיתבי [ה]אחת לי ארוסה ונשואה ואפי' נדה ואפילו חולה [ו]ואפי' שומרת יבם [ז](בשלמא למאן דאמר ממלאכה שפיר אלא למאן דאמר מתשמיש נדה בת תשמיש היא אמר לך [ח]אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו איכא דאמרי) בשלמא למאן דאמר מתשמיש [ט]היינו דקתני חולה אלא

ממרה מיני ניזונת ואיני עושה לא מפקעת עצמה מלא מעשיית למר שהוא עיקר מעשה ידיה מבל שאר מלאכות כגון טוחנת ואופה כו' עבדה ה"מ שפיר סבר כרב הונא ובן משמע קתא דקרי לעיל (דף נט.) מעשה ידיה מידי דקיין ובשאר מלאכות כגון טוחנת ואופה לא שייך קיצותא מבל אין נראה אלא כי אמרה איני ניזונת ואיני עושה פטורה מכל ז' מלאכות וכי עבדה שאר מלאכות פותחין לה מעשיית בשמר כדתנן בתתנייתין (לקמן סד:) ואם היתה מיקת פותחין לה ממעשה ידיה ונראה להוא הדין טוחנת ואופה ולקט מיקת משום דחייבי במשרה אותה על ידי שלים דאיכא יכולה לעשות לו מלאכה אחרת כיון דאיכא עמו בבית ומיהו יש לדחות דאיכא למימר דדווקא נקט מיקה ומשום דטורח ממעט חלב פותחין לה ממעשה ידיה מבל מקום נראה דכי אמרה איני ניזונת ואיני עושה דפטורה מכל המלאכות שאם תעשה לו מלאכות אחרות אם כן לעולם לא תעשה לעולם ומה תאמר ניזונת ואם תאמר מורדת ממלאכה ממרי פותחין לה מכתובתה ליקוט כ) פיזקא וליתיב דהא יכול לכופה למעשה ידיה לריש לקיש וי"ל כיון דאיכא רוצה לעשות מלא ע"י כפייה מציעה מורדת ופותחין לה מדאם לר עס נחם בכפיפה אחת: **באומר** איני זן **ואיני מפרנס.** מכאן מוכיח רבינו מליהו שחייב אדם להסכיר עצמו ללמד תיוקת או לעשות מלאכה אחרת כדי לזון את אשתו דאם לא כן מה ענין זה אצל מורד ממלאכה ומיהו בקוטרטרא פירש משום זון ומפרנס הוא כנגד מלאכה של אשה ועוד הניח רבינו מדכתבינן בכתובה ואת אפלח כו' ומיהו גם זה יש לדחות כמו שמפרש ר"ת דאפלח היינו עבודת הקרקע פירוש לחרוש ולזבל ולעדור את השדה ולניח מזונות לניח אבל להסכיר עצמו אינו חייב: **והאמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה.** משמואל דפליג עליה דרב בסוף המדיר (לקמן דף עז.) דקאמר על שכופין אותו להוליך יכפיהו לזון לא מצי למפרך דלדידיה אתי שפיר דאמר שכופין אותו על כרחו לזונה מבל מקום מוסיפין כיון דאינו רוצה לזונה מלא על ידי כפיה דאין אדם רר עס נחם בכפיפה אחת אבל לרב שכופין אותו לגרשה מיד מה שייך תוספת ואם תאמר למאן דאמר מתשמיש נמי תקשי דעל כרחך מורד מתשמיש נמי כופין להוליך לאותו לעולם יוסיפו על כתובתה ותתענג כל ימיה ויש לומר דהוה מצי למימר ולטעמיך:

מלא

צז א ב מיי' פי"ד מהל' אישות הלכה טו סמג לאוין פח טוש"ע אה"ע סימן עז סעיף ג:
צח ג מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף ב:
צט ד מיי' וסמג שם ומיי' פ"ג מהל' יבום ומלוגה הלכה י סמג עשין נה טוש"ע שם ופי' קמה סעיף ג:

תוספות רי"ד (המשך)

אם חזרה בה הרי טוב ואם לאו נותן לה גיטא ומפסדת כל כתובתה אלא מתני' מיירי כגון דלא תבעה גט אלא מכוונת לצערו מפני שכעוסה עליו. עד כמה פותח וכו' פי' כתובתה יקרא מו"מ ותוס' (קורא) כל נכסי נדוניתה שפחתו וכלו או אבדו אבל אותן שהן בעין מיבעי לן לקמן אם הפסידה במורדה ואם לאו ודוקא כנגד כתובתה פותח והולך אבל כנגד נ"מ שלה לא שאינה מפסדת נ"מ שלה במרדה כ"א מ"ש בשטר כתובתה ואחרי שכלתה כל כתובתה אם רוצה פוטרה בגט ואם לאו אינו פוטרה אלא מענגה לעולם שאין האיש מוציא אלא לרצונו ואם תתרצה להשלים עמו כבר הפסידה כל כתובתה והרוויחה הבעל בימי מרדה אלא כותב לה כאדם הנושא את הבעולה וכ"ז שהבעל מתרצה לתת לה גט בתוך ימי מרדה אינו מרויח אלא ז' דינרים בכל שבת והשאר נותן לה: ר"י אומר לעולם וכו' פי' לא מיבעי' נ"מ שיש לה שהיא מפסדת אם שהתה במרדה אלא אפילו מה שעתידין ליפול לה תפסיד הלכך מונין לה בכל שבת ז' דינרים שאם תפול לה ירושה ממקום אחר יגבה מהן הבעל וכן המורד על אשתו ומעגנה מתשמיש ואינו פוטרה בגט שאם היה רוצה לפוטרה בגט היה מגרשה ונותן לה כל כתובתה אלא שמעגנה מחמת שהוא כעוס עליה מוסיפים לה על כתובתה ג' דינרים בכל שבת והאשה מרוחת אותן שאפילו אם יתרצה להשלים עמה אלו הדינרים הרויחה וניזונת ממעשה ידיה ואי לא ספקא שקלה מבעלה ואי קשה אמאי גבי נדר לא יהבינן ליה אלא שבת אחד ואם שהה יותר יוציא ויתן כתובה והכא משהינין ליה משום דהתם נדר וא"א בפיוס אבל הכא בלא נדר דלמא מפייס אבל ודאי אי אמרה אשה לא מצינא לשהויי

מסורת הש"ס

ס) [בע"י הגר' זוגמן ועי' כ"מ סס], **ב)** [כמ"ר סדר ויל פ' נב מפרש למה שבעה דינרין דוקא וכן בשלשה דינרין דבסמוך], **ג)** ס"א והולך שמא [ועי' דגירסת תוספות לעיל ע: ד"ה למולכת כו' לעולם פותח והולך שאם נפלה לה ירושה כו'], **ד)** לקמן עז., **ה)** [לקמן סד.], **ו)** ס"א ג"ג. רש"ל, **ז)** [לעיל סב: וס"כ], **ח)** ס"א שפיר, **ט)** [לקמן סד.], **י)** [שם], **כ)** פירוש מקל,

תורה אור השלם

1. יוֹדֵעַ צַדִּיק נֶפֶשׁ בְּהֶמְתּוֹ וְרַחֲמֵי רְשָׁעִים אַכְזָרִי: משלי יב י

הגהות הב"ח

(ס) תד"ה פוחתין כו'. נ"ב ומיהו הכא הלי ש"ס שלנו מיגו הלא במורדת מתשמיש וכילולמי לא קאמר הלא למורדת ממלאכה:

מוסף רש"י

אמרה להו יודע צדיק נפש בהמתו. מה בהמתו וכי ניחו לכריכי (חולי יב י). אית דאמרי לחיי הוא יודע לה' עקיצת הוא ואמרה ליה הלא מיתגיא בעיניה ואית דאמרי הלא הוא יודע הלא כי קא אמרה לדידי לא מצוה (נדרים נ.).

תוספות רי"ד

מתני' המורדת על בעלה פוחתין לה מכתובתה ז' דינרין בשבת ר"י אומר שבעה טרפעיקין ועד כמה הוא פוחת והולך עד כנגד כתובתה ר"י אומר לעולם הוא פוחת והולך שמא תפול לה ירושה ממקום אחר ויחזור ויגבה ממנה. וכן המורד על אשתו מוסיפין לה על כתובתה ג' דינרים בשבת ר"י אומר שלשה טרפעיקין פי' המורדת על בעלה מתשמיש שאינה רוצה להזקק לו קנוסה חכמים לפחות מכתובתה ז' דינרים בשבת ומרויח הבעל שאפי' אם תתרצה אחר מיכן לעמוד בשלום [עמה] אלו ז' דינרים הרויחן הבעל בכל שבת ושבת ופותחת מכתובתה ואם קדם הבעל ונתן לה גט בתוך ימי מרדה נותן לה כל כתובתה חוץ מפחת זה שאינה מפסדת במרדה אלא ז' דינרים בשבת ותו לא וכגון שאינה תובעת גירושין אלא שמתכוונת לצערו כדאמרינן לקמן אבל אם תובעת גירושין נותן לה גט ומפסדת כל כתובתה מיד והוא שיתרו בה ויודיענה כי תפסיד כל כתובתה מפני שתובעת גט